

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 6 luni . . . 10 "
pe 3 luni . . . 5 "
pe o luna . . . 2 "
N-rii de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 ban; a doua oară 12 ban; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrieri nefranțeze nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Număr de Duminecă

Nr. 25

Anul VII.

Românii și socialiștii.

Am umblat zilele aceste prin satele unde socialiștii jidovi dela Budapesta au ținut adunări. Am căutat să aflu ce s'a întâmplat și în următoarele voiu povesti ce am văzut și ce am auzit, după cum îmi voi spune părerile privitoare la mișcarea socialistă.

Bunii noștri săteni, în nevinovăția și mai ales în neștiința lor, cred că socialiștii sunt partidul care-i va scăpa de: plățile dărilor,

de armată, de slujbașii păcătoși dela comună și comitat, și peste tot, de întreg reul ce ne apasă pe toți d'opotriva.

Mai cred apoi, că e destul să se scrie la »sușiliști« (cum le zice), pentru a intra în drepturi pe carti, într'adever, ar fi de dorit să le aibă fiecare Român. Astfel: dreptul de a alege deputat pentru toți, s'eraci și bogăți; dreptul să aleagă »birău« (primar) și notar pe cine vrea obștea satului, ear nu să fie silit a alege numai dintre cei pe care se îndură să-i candideze înfumurații și îngâmfaiți de solgăbirai și fibirai.

Tot astfel, cred că înscrierea în partid să dea dreptul să ceară și să împartă între deșit moșiile bogătașilor unguri, ca astfel și cel mai s'erac Român să-și aibă holda sa...

Socialismul li se pare o putere mare mai ales în urma stării înafară din lege în care tângeste țeara de mai bine de jumătate an, de când nu suntem siliți să plătim dare și nu se fac nici asențări.

Îndată ce li se spune însă și li se lămurește, că dare nu plătim — deocamdată! — numai pentru-că domniile din Dieta țerii se ceartă și astfel n'au ajuns să voteze nici darea nici recrușii, dar că vom plăti negreșit, și poate că mai mult decât până acum, după cum va trebui să dăm mai mulți feciori și pentru oștire, — părerea sătenilor se schimbă. Ei încep a înțelege, că Jidovii dela Budapesta nu au nici o putere ci au avut numai îndrăzneală de a se lăuda și a le spune moși pe groși și câte vorbe late toate. Ei înțeleg că au fost trași pe sfoară, înșelați în chipul cel mai nerușinat. Ear »jidulele« ce li s'au dat când au plătit la înscrierea în partidul socialist sunt numai niște adeverințe că s'au înscris în partid și cvite că au plătit (banii din carti se plătesc domnește niște perde-vară!), drept nici pomand! Nicăiri nimic nu li-se dă în virtutea acelei »jidule« și nici este vre-o lege în virtutea căreia să se poată lua, nici chiar pe bani, moșiile de-a mașii proprietari, dacă ei nu vor să le vîndă!

Și cu totul altfel judecă, după ce le spunem, că încă la anul 1881, pe când de socialiști printre noi nici vorba nu era, **partidul național român a desfășurat steagul și a pornit la luptă pentru câștigarea tuturor drepturilor dorite de toți Românii.** Sute de inși am stat d'atunci în temniță, unii cu anii, dar nici unul

nu ni-am dat îndărăt, ci am luptat nainte pentru câștigarea drepturilor pe seama Românilor, împotriva cărora stăpânirea ungurească duce o luptă tot așa de nedreaptă, pe cât de multe sunt relele cășunate din partea cărcimărilor, arendașilor și cămătarilor Jidovi!

Când le arătăm că nu riște venetici și nebotezași pot avea dragoste pentru poporul român, ci fruntașii născuți și crescuți în sinul nostru; când le dovedim că de un șir întreg de ani acești fruntași luptă la comitat ca pe bietul sătean român să nu se pună atâtea dări și nici să fie năpăstuit și batjocorit de unii slujbași fără suflet, bine înțeles că și cel mai neștiutor și necunoscător al lucrurilor începe să vadă că nu dela socialiști poate veni ușurarea ori mântuirea! Ci numai dacă noi toți ne vom stringe rîndurile și vom lupta umăr la umăr, ca buni frați, s'eraci și bogăți, plugari și domni, vom putea să mai săltăm puțin. Să alegem la comună și comitat slujbași cari să nu fure cum a făcut de pildă Krivány, și să ne întărim astfel, ca să putem înlătura pe cei cari — ca și la Sepreus — varsă fără milă singele poporului. Să alegem deputat singe din singele nostru, să avem și noi cine să ne sprijinească, cine să arate durerile Românilor și dorințele ce avem și până la Împăratu să meargă când vorba e să se schimbe vre-o lege slabă ori să se aducă alta care nu ne place.

Și cu desevirșire se luminează frații de pe sate, îndată ce le arătăm că veneticii Jidovi de prin Budapesta nu pot avea nimic, nici în clin, nici în mănecă cu noi, ci una vorbesc în Budapesta și potop de neadeveruri spun când ajung la sat; acolo cer să se ia toate măsurile pentru-ca grăul, vinul și carnea, și peste tot: **rodul muncii săteanului să se vîndă cu preț cât se poate de scăzut**, pe când la sate nici o vorbă nu îndrăznesc să vorbească de asta, ci injură cu gura lor nespălată pe preoți; cu domni și cu toți Jidovii trăiesc bine. **Ținta lor este să vîre țiganie numai între Români** și prin cuvinte înșelătoare să-i cumpească la fapte nesocotite, ca astfel să se dea stăpânirii prilej a ne apăsa pe toți și mai mult.

De fapt au și ajuns aceasta. Prin unele sate, în neștierea lor, țeranii români luând de bani buni vorbele socialiștilor, cred că nu mai sunt datorii cu nici o ascultare antistiei comunale, ci s'au adunat ei și »au pus birău, notar și casiruş« (că așa le-au spus socialiștii să facă!) dintre oamenii lor, ba au cerut chiar ca la casa satului să se dea »canțilerie« deosebită »țuiliștilor«... Nu mai vor să audă de vechile întocmiri și legi, ci fac ei altele după-cum li-ar veni mai bine la socoteală...

Se vor desmetici însă și din aceasta, îndată ce vor vedea, că au s'evirșit — o copilarie și se vor convinge că banii ce adună »casiruş«-ul ori se perd printre degete, cum zice Românul, ori că se cheltuiesc cu aducerea din

Budapesta a unor »domni« jidovi, dela cari acum așteaptă să le mijlocească drepturi, dar cari de fapt își bat joc de credința lor și după-ce i-au pigulit bine, se duc p'aci încolo, cu frunza'n buză!

Pentru a-i ademini pe țeranii români, socialiștii jidovi spun că iată, **poporul și în Țeara Nemțescă a ales deputați socialiști**... Le-am spus însă fraților sătenii că da, și în Țeara-Nemțescă s'au ales socialiști, dar aceia-s Nemți, cari trăiesc în mijlocul poporului, ear nu niște venetici căzuți ca din cer asupra poporului... Ș'apoi acolo-s cu desevirșire alte stări; acolo-s milioane de lucrători pe la fabrici și băisaguri, căror le vine la socoteală ce spun socialiștii: **să scadă prețul grânelor!** Români-s însă popor care trăiește din munca grea a câmpului și aș voi să ved care țeran român se bate după — ieftinirea grânelor?... Nici chiar cei fără pământ n'ar dori-o aceasta, căci atunci și pentru lucru cu ziua s'ar plăti mai puțin! Care ar dori să fie sacul de grâu cu o coroană și vaca grasă cu douăzeci coroane, cum ar dori-o socialiștii de prin orașe?

Ș'au mai spus socialiștii ovrei că însuși Lueger, primarul Vienei, omul Împăratului, este socialist!

— Da, am răspuns țeranilor cari îmi povesteau ce li-au vorbit Jidovii din Budapesta, adevărat că și Lueger este socialist. Însă socialist creștin care — ca ori și care dintre noi — luptă pentru drepturile celor s'eraci și în obidă, dar luptă mai cu bărbăție împotriva Jidovilor, cari pe lângă că-și bat joc de legea creștină, sunt și cea mai afurisită lepră pe trupul neamurilor creștine. **Ei scad prețul grânelor și ridică la bănci camăta și veneticii dela Budapesta, cari vin pe satele românești să facă gâlceavă, sunt plătiți de negustorii jidovi, căror li-ar plăcea să se facă zarvă pretutindenii, ca astfel ei să poată totul cumpăra lesne și să vîndă apoi scump.**

După-ce li-am lămurit toate acestea, țeranii noștri, pe unde am străbătut, cu desevirșire altfel judecă pe socialiștii jidani din Budapesta. E vorba însă ca toți cărturarii români să-și ia osteneala și să se coboare în popor pentru a propovădui adevărul și a desvelui blăstămățiile jidovești. Că altfel răul se întinde și nu se poate prevedea ce are să se întempe. Vorbesc, se înțelege, de comunele unde socialiștii au fost întru câțva băgați în seamă, căci în satele unde avem învățatori și preoți harnici, nu-i nici o primejdie.

Să facem pe țeranii să înțeleagă că da: întru-cât ei sub socialism înțeleg lupta împotriva stăpânirii care-i apasă, lupta pentru drepturi politice și naționale, lupta pentru ușurarea dărilor și sporirea isvoarelor de îmbogățire, toți suntem socialiști. Dar toate acestea se pot ajunge luptând sub steagul **partidului național-român**, ear nu să se lase duși de nas din partea unui jidovaș fără nici un căpătâi, că-i rușine și pagubă să se ia după străini, când datu-ni-a Dumnezeu și nouă Românilor fruntași cari pentru drepturile

poporului român îndurat-au și temnița ungurească.

Să înțeleagă, că nu dând crezământ Jidovilor se pot ferici! Ci dacă vorba e ca în sfatul țerii, în Dieta, să lupte cine-va pentru drepturi, aceasta nu niște necăpătuți ca Jidovii din Budapesta o pot face, ci **fruntașii români cari trăiesc în mijlocul poporului românesc, cari au aici părinți și frați.**

Ear prilej să-și arate bărbăția frații cari de dorul luptei s'au înscris la socialiști, vor avea poate mai curând de cum s'ar crede. **Dieta d'acum poate să fie împrăștiată și M. Sa să orânduiască noui alegeri.** Românii vor pune candidați pretutindenii. Lupte atunci din răspuțeri sic-care alegător român, **ca pretutindenii între Români să se aleagă Romîn.**

Numai așa vom avea apărători în sfatul țerii, numai așa la facerea legilor se va ridica și glas românesc, numai așa se va mai putea ușura sarcinile. Slab de minte e cine dela niște nepricopsiți de jidovi așteaptă ceva.

Prin noi înșine, prin mintea cea sănătoasă a Românului, eată scăparea... Dela fii lui Israel neamurile creștine numai cu rău s'au ales.

Să fim dar treji!

Rusu Ștrianu.

Desnădăjduire între Unguri. „Budapești Hirlap“ dela 1 Iulie scriind despre starea lucrurilor din Dieta țerii și despre cearta dintre partidele ungurești, eată cum sfirșește articolul:

„Intreg guvernul e pe povârniș. Nimic și niment nu e sigur de starea lucrurilor. Partidele cu atât mai puțin. Se pare că șefii opoziției nu pot eși la cale cu proprii lor aderenți; partidul guvernamental par' că n'ar avea căpetenie. E nesigură și ziua de mâine. Ce să zicem de lunile și de anii viitori?”

Căci, și asta e desnădăjduire, nu numai partidele n'au șefi cari să facă față, ci și nația e lăsată de sine, intrigă josnică între majoritate, mici neînțelegeri între cetățeni, nici o luare în socotință a lucrurilor peste tot, — eată miseria în toată goliciunea ei*.

Și când ne gândim că nu i tocmai de mult, de când „Budapești Hirlap“ scria cu multa nădejde despre — imperiul maghiar!

Din Dieta.

Intâia zi de luptă alui Héderváry. — Scandal mare.

Budapesta, 30 Iunie.

În ședința de azi s'a înfățișat Dietei noul ministeriu, în fruntea căruia stă Khuen-Héderváry. Încă înainte de 9 ore multime de oameni erau în grădina din naintea parlamentului. Unii nădăjduiau că venind vr'un deputat cunoscut, le va putea câștiga vr'un bilet pentru a intra astfel în Dieta. Înzădar, căci toate biletele erau deja date cu 2—3 zile înainte și nu era chip ca cine-va să poată intra înăuntru. Publicul cu toate acestea a stat locului ore întregi, privind curios pe cei sosiți și interesându-se mai mult asupra noilor ministri: Héderváry, Kolozsváry și Tomacsics.

Intr'aceasta coridorul parlamentului era plin de deputați și magnați. Dintre

episcopul român n'a fost de față nici unul. Se triseră mulți fișpani, cari au venit deja așeză la ședința clubului liberal.

Președintele Apponyi a intrat în sala-presidențială, unde numai decât a primit visita prim-ministrului Khuen-Héderváry, care era însoțit de ministrul Plösz. Avea lipsă de călăuzirea lui, că nu se știe încă orienta în labirintul parlamentului.

Pe ministrul Koložsváry de asemenea îl conducea secretarul Gromon Dezső.

Ministrul-președinte e om mic de statură, cu barbă sură, mai mult slab, decât gras. Poartă ochelari, pe cari, când vorbește, mereu îi ia jos, și iar îi așează. Koložsváry, ministru de honvezi, e mai înalt, față brunetă. Toți ministri erau îmbrăcați în negru.

La 10 și un sfert Apponyi ocupă locul presidial și deschide ședința. Mulți dintre deputați aruncă privirea la un om tinăr care acum a intrat în dietă. Acesta se uită în dreapta și stânga, parcă își caută locul. Se oprește în mijlocul băncilor și nu ocupă loc de-oamnată. Era noul deputat român dl Aurel Vlad. Se apropie de d-lui un deputat, se recomandă și apoi se așază de-afară partidului popular, în banca a 6-a dela Rakovszky. Mai târziu se împrietinește cu unul din banca guvernamentală, dela care precum se vede, cere informațiuni asupra unora din dietă.

Dietă sus și jos era îndesată. Președintele arată dietei petițiunile sosite în restimpul cât a ținut vacanța. Nime nu-l ascultă. Deputații discutau ca într-o casină. După ce s'însușește președintele da semn inspectorului că noul ministri pot să intre. Toată Dietă își îndreaptă privirea spre ușa din spre dreapta.

Când intră guvernul în Dietă se începe un scandal pe care nimeni nu l'a așteptat. Kossuthiști și partida lui Ugron au erupt într'un strigăt asurzitor de „Jivio“ care a înecat de tot ovațiunile făcute de guvernamentalii, sau mai bine zis de Apponyiști, căci partida lui Tisza tăcea. La intrarea lui Tomacsics, ministrul croat, deputatul Pichler Gyözö se scoală și strigă:

— Rușine și nemernicie că Tomacsics a fost numit ministru!

Sgomotul crește tot mai tare. Se aud astfel de strigături la adresa ministrului Tomacsics:

— Tomacsics ești afară!
— Retrage-ți cuvintele vătămătoare la adresa națiunii ungurești!
— Jivio, Jivio...o!

Președintele sună clopotelul în continu și în urmă face următoarea declarațiune:
— În parlamentul ungar numai croaiții pot vorbi în limba croată!

Erupe un râs în întreaga casă. Larma începe însă de nou. Apponyi provoacă la ordine pe Lengyel, Papp Zoltán, Pichler și alții.

În restimpul acesta ministrul-președinte stă neclintit să vorbească. Trec mai multe minute până când înceată sgomotul.

Héderváry predă presiului decretul regelui despre numirea noului cabinet. Notariul Herteleny începe a ceti.

— Kelt Bécsben...
— Aha! Bécs! Jivio! strigau Kossuthiști.

După cetirea decretelor regale și scrisorii despre demisia lui Héderváry din postul de ban al Croației, se ridică prim-ministrul să-și țină vorbirea de program.

Prim-ministrul nu e orator de loc. Vorbirea o cetește de pe hârtie. Ear când pe un moment își ia ochii de pe scrisoare, se încurcă. Opoziția îl ia în batjocură.

Partea întâiu a vorbirii a fost ascultată în liniște. Când a ajuns la proiectele militare a zis, că aceste proiecte le va retrage deocamdată dela ordinea zilei; s'a născut un scandal de care am avut parte numai în timpul obstrucției cu Banffy.

Kossuthiști, ca și când i-ar fi mușcat un șarpe, se sculară la auzul acestor cuvinte și strigau cât îi lua gura:

— Deocamdată?... Oho!
— Tac!, nu vorbi mai mult! Nu te ascultăm!

— Du-te la Viena!
— Sez! jos!

Ministrul sta aproape 20 minute cu fața înroșiată iar toată truda președintelui de a restabili pacea era zadarnică.

Polónyi strigă:
— Nu mai pertractăm cu el nimic. Nu-și ține vorba.

— Požsgay Miklós: În ziua dintăiu încep cu înșelăciunea? Ce crezi, că ești în Agram?

— Afară cu el!
Apponyi în continu sună clopotul. În urmă spunând că ministrul încă

nu și-a încheiat propoziția, înduplecă pe opoziționali să-l asculte.

Héderváry spune că el a înțeles așa, că numai atunci să se pună la ordinea zilei proiectele militare când se va pertracta noua lege despre apărarea țării.

Peste tot, vorbirea a fost primită foarte rece. Când a sfârșit, nimeni nu l'a felicitat.

Cu 1 Iulie n. deschidem abonament nou la „Tribuna Poporului“.
Ținem de prisos a mai insista asupra însemnătății organelor de publicitate. Nu e cărturar care să nu fie convins de influința mare ce-o exercită presa pe toate terenele. Mai ales la noi românii, la cari în vremile din urmă presa a trezit, presa a susținut și cristalizat simțemintele naționale.

Cititorii nostri cunosc ținuta noastră politică; s'au convins de sinceritatea muncii noastre. Creșterea zilnică a numărului abonaților nostri ne îndreptățește a crede, că am înțeles bătăile pulsului poporului român, și ne dă îndemn nou să urmăm fără șovăire pe calea apucată.

Angajând corespondenți în toate centrele românești mai mari, asigurându-ne colaborarea a mai multor bărbați politici cu vază, stând în legătură telefonică cu Budapesta, suntem în poziția de a da cititorilor nostri veștile cele mai din urmă, exact și detaiat.

Joia și Dumineca „Tribuna Poporului“ apare cu un supliment literar.

Rugăm cititorii nostri să ne răspundească foaia.

„Tribuna Poporului“ costă

Pe 1 an 20 cor,
Pe 6 luni 10 „
Pe 3 luni 5 „
Pe 1 lună 2 „

Pentru România și străinătate:

Pe 1 an 40 franci

Red. și Adm.

„Tribuna Poporului“.

Spărtură între Kossuthiști.

Partidul cel mai mare în gură și mai sărac în fapte de Doamne ajută s'a încurcat rău și acum e să se spargă. Aproape e un an, decând au pus Kossuthiști pedecă parlamentului, încât nu s'a mai putut isprăvi nimic. Mergând cu capul de zid, acesta s'a spart, precum se vede, ș'acum sunt fără cap. Marele patriot adică, Kossuth Franczi, capul partidei botezate după tatăl său, a abeis de de a mai sta în fruntea vrednicilor săi ostași.

Sunt mulți, cari se bucură de fapta aceasta frumoasă alui Franczi, dar li-e cam rușine să se recomande pe sine de cap al partidului și fac încercări pline-nu de prea sincere rugăciuni, ca să rămână Maria Sa și pe mai departe în capul partidului. Kossuth vede însă, că nu prea îi doare de dînsul și cu toată țaria caracterului său rămâne pe lângă abdicere. Pentru a nu mai sta în calea voimicșilor ficioși zice că pentru vreme mai îndelungată se retrage și pleacă în Italia.

E lucru cunoscut, că Kossuth Franczi se retrage din fruntea Kossuthiștilor pentru-că D zeu știe din ce pricină a dat cuvântul lui Héderváry, noului ministru președinte, că dînsul și partida lui nu vor mai urma cu obstrucția dacă de-oamnată va retrage proiectele de legi militare.

Kossuthiști de toată pânura și din toată țara se supărară foc pe capul lor — și acesta s'a retras urmându-l și alți fruntași din partid, care asemenea ziceau, că trebuie să încete cu galăgia.

Față cu aceste, neîntrecutul creșcăstănci Barabás Bela adună pe prietenii săi și-i obligă să stea și mai departe pe lângă

obstrucție Pân'acuma 47 Kossuthiști s'au dat pe partea lui Barabás, despre care se crede că are să-i urmeze lui Kossuth în scaunul de prșident.

Dup'asta pentru a și arăta dragostea față de Kossuth, mai ales dacă s'ar duce, tot sub conducerea lui Barabás mersera la Kossuth să-l roage să rămână de prșident căci fără dînsul nici inchipui nu-și pot un partid Kossuthist.

Așa se zice că Kossuth a fost adânc mișcat de cuvintele pătrunzătoare ale lui Barabás dar a declarat, că în urma părerilor contrare cu ale sale e silit să meargă. Obstrucția nu mai are înțeles, zice el, când partida și-a ajuns scopul, retragerea proiectelor militare.

Lasă pe înțelepciunea partidei aface-rea de aci înainte cu guvernul și nu-i stă în cale nimerei.

Barabás îl roagă de nou se rămână și să-și mai amâne hotărîrea pe vre o 4-5 zile, Kossuth a zis, că va face astfel.

Alcun Barabás are lipsă de patru cinci zile după părerea lui, până își va asigura majoritatea din partid pentru a fi ales de prșident.

Polydor.

Conferența comisarilor consistoriali.

Ideea fericită a instituirei comisarilor consistoriali pentru examene, răspunde unei necesități primordiale.

Bărbații cari posed receruta obiectivitate și sinceritate, față de cauza culturii neamului, au recunoscut că: cauza școlară se va putea organiza și conduce conform scopului ei înalt, numai atunci, când în conducerea ei vor participa și reprezentanții ei firești.

Nu mai învățătorul, în temeiul esperințelor sale, cunoaște practica instrucțiunii și în special viața internă școlară, și în consecință, numai el este capabil a aranja școala în deplină consonanță cu referințele în cari se află; ear ca om de practică, va ști ce, și în ce măsură se pot executa dispozițiunile în vigoare, ca acele de fapt să aibă înriuriță binefăcătoare asupra școalei.

Prin chemarea statului învățătorilor, în administrarea și inspecțiunea învățământului, se va ridica la valoare principiul înspecțiunei de specialitate și în consecință, se va garanta posibilitatea, de a forma școala conform principiilor pedagogice. Numai astmod se va desvolta în învățătorime nobila ambiție și vom putea desvolta în ea o activitate serioasă; prin recunoașterea oficială a activității sale și în consecință, prin ridicarea autorității statului învățătorice.

De aceste înalte vederi a fost condus nobilul episcop al Caransebeșului Ioan Popas, care prin instituirea comisarilor școlari, a chemat și statul învățătorice, la conducerea școalelor.

Erau învățătoare conferințele comisarilor școlari, întruniți în ferii la reședința episcopiei, conferințe presidate adesea de însuși episcopul și conduse de genialul pedagog Velovan; în cari deliberau toate chestiunile școlare și se orientau învățătorii comisarî în noule metode de învățământ.

Astmod pregătiți, cu instrucțiunea în mână, plecau comisarî în diferite centre protopresbiterale, unde țineau conferințe didactice cu învățătorii.

Astmod a știut fericitul Popasu se deștepte în învățătorii săi ambiția nobilă și zelul pentru o activitate serioasă, care caracterizează și acum aceia pleiadă de învățătorii, cari s'au format pe timpul nobilului episcop.

Dacă astmod am urma și noi, am deștepta în învățătorime „gustul și iubirea de studiu, curiositatea și spiritul îndreptate către obiectele ce fac fondul meseriei lui“, după-cum potrivit ne atentifică Breal.

O astfel de mișcare pedagogică, susținută cu energie și devotament, ar reforma din temelii învățământul nostru primar, ar trezi la o rodnică activitate stitul învățătorice, rugina nu ar prinde pe dascălia nimeni, ei din contra — controlat de oameni de specialitate — și devenind în

contact cu colegii săi, fie-care învățământul să nu rămână cel din urmă stima autorității și în ochii semenilor.

Eată considerații cari îmi impun, și pe aceasta cale să pledez pentru convocarea comisarilor consistoriali de examene în conferință, în care prin grai viu să auzim defectele și cu puteri unite și prin schimbarea ideilor și lămurirea multor chestiuni să aflăm modalitatea sanării multor răni și neajunsuri.

În fruntea dieceșei avem un bărbat pe care îl caracterizează munca degrețată, în jurul său vedem svecniță distinctă ca și cari, rar prelat bisericesc a mai avut rugarea noastră respectuoasă li-o trimitem asculte opinia comisarilor întruniți în conferință, și ce vor afla salutar să aprecieze și aplice, pentru salutarea și prosperarea școalelor.

Comisarilor colegi adesez rugarea mea frățească: meditănd serios asupra stării învățământului nostru, vă notați în sinceritate defectele observate, contemplant tot odată și remediul în contra lor; pe care apoi le expuneți în sinceritate în conferință, care sperăm a se convoca încurând.

Comloșul-bănățean, 17/30 Iunie 1903

Iuhu Vuia.

Cee nou în Serbia

Belgrad, 1 Iulie.

Eduard, regele Angliei a trimis următoarea telegramă regelui Petra:

Sunt fericit a împărtași Majestății Voastre, că am primit telegrama în care îmi aduceți la cunoștință, că poporul sârb V a proclamat unanimes de rege pe Serbiei, și că V'ati ținut de datorie să impliniți această dorință a poporului.

Asigurându-vă de bunăvoința mea personală, dau expresie dorinței mele sincere ca guvernarea Majestății Voastre să aducă asupra poporului sârb binecuvîntările păcătoale dreptății și prosperării și sperăm odată, că Majestății Voastre Vă va reuși a recăpăta ear nume bun poporului sârb asupra căruia întimplările din urmă au fost o mare nenorocire.

Belgrad, 1 Iulie.

Astăzi seara a fost un prânz de două sute de tacâmuri la curte în onoarea membrilor Scupcinel. În decursul prânzului, președintele senatului, Fera Velimirović a salut pe regele. În vorbire a spus că se așteaptă că să fie deslegate afaceri înseriate. Regele a răspuns într-o vorbire mult lungă. Ca patriot sârb a vorbit cătră frații săi, și le a mulțumit pentru protecție. Pentru viitor l-a rugat să lucre împreună cu el. După prânz a stat de vorbă cu toți, apoi a urmat joc, s'a început cu strba prin înaintea regele. Regele s'a retras apoi și oaspeții au părăsit conacul la orele 10 și jumătate seara.

Ca mareșal de curte a fost numit sub colonelul Pavlovici, ear ca medic mareșal Michel și secretar de cabinet Barlova.

Belgrad, 2 Iulie.

Din mila regelui 618 înșt au fost din temnițele Belgradului. Intre ceștia e și Crezovic, care în 1899, a fost mărturie de căpetenie contra conducătorului radical în procesul pentru atentatul contra lui Milan. Crezovic a recuzat între treizeci de ziariști, că a fost mărtur mincinoasă. Zice că Milan l'ar fi angajat la această mărturie făgăduindu-i treizeci de mii de franci și că va putea merge unde vrea. La sfârșitul procesului l-au arestat însă și pe el și l-au osindit la 20 ani temniță. L'au deșinat încă înainte de sfârșitul și l-au silit prin bătăi crude să mărturisească mincinos împotriva conducătorului radical. Crezovic a plecat la Neoplanta.

Belgrad, 2 Iulie.

Statuia lui Milan au comandat o sculptorul francez Mercier cu 350.000 franci pentru care fostul guvern sârbesc a dat deja 100.000 franci. Acum guvernul în mare încurcătură, stă pentru plătit sumei în restanță cât și pentru arșinejar afacerii. Guvernul a înaintat regelui chestiunea, care după cum se vestește va să fie, ca statuia să se arze în cetate locul destinat deja la timpul său. Odată regele va îndruma guvernul să elibereze suma necesară pentru acoperirea sumelor. Chiar și foile cele mai radicale aprobă ridicarea statuei.

Vocea poporului.

In numărul 20 din acest an al „Tribunei Poporului“ din Arad s'a publicat o corespondență dela sate și anume, din Terova, combatând bârfelile scrise în contra preotului I. B. din acea comună.

„Votul Poporului“ din Timișoara în numărul 20 răspunzând își descarcă mânia sau răutatea inimii sale asupra tuturor redactorilor dela foile românești, și zice între altele, ca poporul pe toate celelalte foi românești să le calce sub picioare, că toate sunt plătite de popi!!! și numai singură „Votul Pop.“ e pentru popor! Numai aceea voește binele poporului!

Cetind acel articol ne miram cum de confundă editorul Voichescu „Votul Pop.“ cu foaia sa, căci foaia sa e votul lui Anticrist care poartă numele de Votul Poporului, iar nu dreptul Poporului și graiu lui. Și cum se nu fie foaia aceea votul lui Anticrist când zice: nu credeți popilor și în predicile lor, ear de nemurirea sufletului zice, că după moarte nu va fi nimic, și dacă face cine-va reu se judecă aici și își primește pedeapsa, și mai departe nu va fi nimic! — Apoi bine, die Voichescu noi ca niște economi fără clase gimnasiale dar atâta putem ceti și scrie în limba noastră, ne luăm Indrăsneala și te întrebăm, că e bine să zicem toți cu Dta că nu va fi după moarte nimic, și să nu mai credem în preoți și în conducătorii de până acum, nici în Dumnezeu, nici în nemurirea sufletului și să ne lăsăm credința de până acum? Dar în Dumnezeu și jidovi cred. A fost la noi în sat un jidov cu numele Lebovicu, sêrac, sêrac, a avut șapte copii, cu două mueri, și în toată Sămbăta am văzut la el două lumini aprinse pe masă, oare în a cui cinste? Dacă nu în a lui D-zeu? Fost-au împărași contra Dzeirei, și iar împărași au băgat creștinismul în biserică și după câte o învingere raportată în contra cutărui dușman au zidit biserici în cari să preamărească pe cel prea înalt pentru că l'au învrednicit de a învins pe dușmanul.

Fără de a ceti Testamentul Nou, ne învață simțul nostru moral a crede în puterea D-zeirei, când dă omul de un necaz mare, sau cade într'un bețeșug greu, au nu ridică ochii cătră cer și suspină zicând: Doamne! Simțul lui din launtru îl îndeamnă, se creadă în o putere supranaturală, pe care noi creștinii o numim D-zeu și credem în sfânta Treime.

Poporul român după-cum spune istoria a avut mari lupte pentru limba sa cu multe neamuri d. e. Hunii, Ghepizii, Tatarii, Avarii, Goții, cari toți au vrut să-l cutropească în legia lor, dar au trecut ca pleava în vânt toate aceste neamuri, ba Grecii și Sêrbii și-au fost vîrît limba lor în biserică română; mai avem și acum cărți bețrâne în biserică unde se mai poate vedea „ocenasia“ și „Gospodi Pomiloi“. Un-
 „ur“, au băgat limba lor în școalele noastre, în școli poate și în biserică noastră o vor băga, dar în inima poporului plugar și a păstorului se mai domnească o mie de ani nu o vor băga. Așa și voi veți face socialiști pe cineva din cei-ce vă vor asculta minciunile, până când veți putea minți bine. Numai când veți începe a minți de nici voi singuri nu veți mai putea crede în cele ce scrieți și atunci și aceea vă vor părăsi, ba singuri vă veți căi de cele ce a-ți scris. Noi nu putem crede, că dacă se vor aduna în dieta țării tot oamenii socialiști-democrați, Jidovii din Pesta ar împărți ei bogățiile Nemeșilor și a boerilor,

cu poporul de rînd, care geme îngreoiat de sarcini, cu atât mai puțin îi veți șterge aruncurile ce i-se impun. Jidovilor nu le putem crede, — de ce nu vorbești Dta în „V. P.“ și de aceste lipitori cari sug poporul, — acum când nu sunt încă domni, dar când vor ajunge la cîrma statului, cugești că va împărți cu poporul ceva din visteria statului? Nu, și de trei ori nu. Și oare pentru-ce să și împartă? când după credința social-democrată nu este Dumnezeu, cu atât mai puțin alți sfinți care să-l pedepsească, prin urmare nici păcat nu este, și atunci e dreptul celui mai tare.

Sunt jidovi bogăți, de ce nu dau ei din al lor și la creștini pe care vreau să-l tragă dela religie și credința lor, la cei sêraci, unuia să-i iee o păreche de boi, unuia o vacă, unuia să-i facă o colibă de casă de 3 - 400 coroane, și așa mai departe se deie din al lor, să le vedem ajutoarele. Și numai după ce se vor fi lăpădat de sine să zică uite: noi v'am dat din al nostru cât am putut, și am avut, acum hai cu noi și țineți cu noi ca să ajungem la bunurile boeresti, și a spailugurilor, că n'au drept aceștia să-l folosească singuri, și atunci se înțelege că vă vom urma cu mie și mare — iar nu numai cu vorbe goale să ne despărțim de conducătorii nostri cei adevărați, nu după ce veți ajunge la blidul cu carne, ne lăsați pe drum fără cîrmă, căci, cum s'a zis „bateți păstorul și se va risipi turma“ și cu turma imprăștiată fără de păstori ușor e lupilor a o prăpădi.

Până nu veți arăta fapte vii nu vom crede, nu numai cu vorbe goale se amăgiți poporul și prin amăgirea noastră v'ați ridica voi la putere.

Dar care Român nu știe că Jidovii și beutura nouă ne-o dau cu mai mult vitriol și cu mai mult esenț, ca celor cu haine negre. Despre aceste nu vrea să scrie „V. P.“

Toate cele făgăduite de socialiștii jidovi sunt minciuni. Nu cred că prin ajungerea socialiștilor jidovi la putere am ajunge la mai bine. Și așa avem noi destui jidovi în dieta țării, și pe la tribunale, și Dr. de comitat, ajungeți pe la fibireu, advocați etc. cari toți dacă ajungi în mână lor te juțoae.

Fraților economi și creștini nu vă lăsați înșelați de votul lui Anticrist, căci aceasta foaie tipărită cu cheltuiala Jidovilor numai nefericirea voastră o dorește: să ne despărță de ce avem mai scump pe lume, de religie, de credința în nemurirea sufletului, care e bine puse între noi, că ce va fi de noi? dacă nu vom avea credința într'o viață mai fericită după moarte! Atunci putem să furăm, să batem, să ucidem chiar și numai unde ne vine bine; de nu ne va vedea nime să luăm, căci dacă nu te știe nime aici nu te poate judeca la pedepse, și așa suflet nu-i, nici Dumnezeu chiar să fie n'are ce pedepsi. Și dacă sufletul nu-i nemuritor, atunci nici păcat pentru ce ai făcut nu-i, dar aceasta eu unul nu o pot crede și nici un Român creștin nu va crede-o.

Ne-au adus jidovi din dieta țării „Legile de căsătoria civilă“ și uită câte greutăți ne-or făcut, când au luat matriculele dela preoți care administrau din oficiu; au trebuit să ne pună pe cap matriculanți încă cu plată mare și matriculantul stă în cerc cu notarul cercual, ear celelalte comuni pe care le administrea, trebuie măcar ploaie, ningă, să meargă omu să spuie matriculantului că: mi-a născut soția, că a murit tata, mama, etc. ba nici preotul nu-i ertat se îngroape

până nu-i aduci țidula dela matriculant, cale de 4 ore, și mai bine, ba ce e mai mult când face omul o nunță, trebuie să-și iee și trăsura pentru a merge la el. Și încă de două-ori. Aceste le toate cheltueli și zetreala pe spatele poporului, și oare pentru-ce? Pentru că numai așa au putut ajunge jidovii ca să se înpreune în căsătorii cu creștinii. De ce nu-și lăpădă ei toți legea? credința? și să se facă creștini, ca mai mulți suntem noi creștini, de cât ei jidovi și atunci să lucrăm împreună pentru dreptul tuturor, dar aceasta nu vor s'o înțeleagă cei creștați, așa și noi nu așteptăm mântuire dela fii lui Israel.

Terova.

Ioan Franțiu,
econom.

De ce-s sêraci Români?

Cuvîntarea cu care dl. Emanuil Ungurian a deschis adunarea generală a despărțămîntului Timișoara al Asociațiunii, ținută la 14 Iunie 1903 în Mehală.

Onorată adunare generală!

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român are de scop luminarea și deșteptarea și prin acestea întărrea materială și morală a poporului român din Ungaria; la realizarea acestui scop lucră și despărțămîntele Asociațiunii și între acestea și despărțămîntul Timișoara.

E un adevăr recunoscut de toată lumea civilisată, că cultura e cel mai puternic factor, carele asigură existența și trăinicia unui popor, acest adevăr trebuie neîntrerupt să-l repetăm naintea românilor, ca odată să înțeleagă, că ei dacă nu se vor nizi înainta în cultură, a învăța, a se lumina, a fi mai muncitori și mai cruțători, a-și păzi averile, a se face mai isteți și mai înțelepți, atunci fără îndoială cu timpul vor fi cutrupiți și desmoșteniți de alte neamuri conlocuitoare, pentru-că poporul român din comitatele Timișului și-a Torontalului locuind printre alte popoare mai deșteptate și mai muncitoare, cu acestea nu va putea susțina concurența pentru existență; trebuie pe români să-l facem să priceapă, ca cu cât e cineva mai învățat și mai deșteptat, cu atât e și mai rafinat, și că cu cât e cineva mai rafinat, cu atât mai tere explo tază pe cel necult și ignoranți, deci bine să grijască românii ca să nu rămână ei cei ignoranți și exploațați.

De răspândirea culturii se ține și eruarea și descoperirea slăbiciunilor și defectelor, cari contribuiesc la slăbirea și sărăcia poporului. Aceste slăbiciuni pentru aceea trebuiesc descoperite, ca poporul să le vadă, să le cunoască și să se convingă că dacă nu se va lăpăda de ele, atunci mai timpuriu sau mai tîrziu de signr se prăpădește; pentru poporul român din comitatele Timișului și-a Torontalului, dacă rămâne el în starea sa culturală și morală de astăzi, nu e mântuire, deci de datorința despărțămîntului Timișoara să ține a descoperi slăbiciunile poporului român, carele locuește pe teritoriul acestui despărțămînt.

Despărțămîntul Timișoara se estinde peste cercurile administrative Timișoara, central, Ciacova, Buziaș, Receaș, Aradul-nou și Vinga din comitatul Timișului, și cercul Mодоș din comitatul Torontalului, cuprinde 96 de comune parte curat românești parte mestecate locuite de români și de alte neamuri.

Am tot auzit dar știu și din experiență proprie, că poporul nostru afară de sărbătorile bisericesti, mai cu samă femeile mai ține și o smedenie de sărbători mueresti, când nu lucră ci perd timpul fără nici un folos; deci m'am adresat în scris cătră bărbați inteligenți și domni de încredere ca următoarele întrebări:

1. Ce fel de sărbători păgâne și superstițioase ține poporul nostru?

2. Cari sunt slăbiciunile și defectel din cari se trage sărăcia lui?

3. Cât pămînt au avut românii în respective comună nainte de 50 de ani cam pe la anul 1850, și cât mai au astăzi?

La acestea întrebări am căpătat răspunsuri detaiate, pe cari n estras aici le comunic.

In comuna Șipet muerile afară de sărbătorile bisericesti mai țin toate sărbătorile păgâne cari sunt în călindar însemnate cu cruce neagră, acestea precum și Sămbăta nainte de începerea postului paștilor le serbează respective se rățin dela lucru, ca peste an să nu fie lovite de rele, și ca să nu le sece mâinile și picioarele; întreaga întâia săptămână a postului paștilor o serbează, ca să nu le calce caii lui Sântoader; Mercuria după duminica Tomii nu lucră, ca să nu căpieze oile, Sămbăta nainte de Înălțarea Domnului nu lucră nici muerile nici bărbații ca peste an să nu fie loviți de treznet; țin azi de sărbătoare sub numele de Todoroase, ca peț; an să fie scutite de pagubă; în ziua lui Vartolomei nu lucră, pentru-că atunci săcând rădăcina griuului, să nu sece rădăcina și celorlalte plante; mai țin sărbătoare ca să nu se umfle gătul la porci.

In comuna Sacoșul-turcesc Mercuria după paști nu lucră femeile, ca să nu capete durere de cap; întreaga intia săptămână a postului paștilor se rețin de la lucru, ca să nu le calce caii lui Sântoader, lucră, ca peste au să le păzescă Dumnezeu de toate boalele, dela paști până la Înălțarea Domnului nu lucră joile, ca să nu lebată peatra hotarul; ziua nainte de Sântul George nu lucră, ca să nu sece laptele la vaci; sub numele de „Todoroase“ nu lucră o zi, ca să nu le mănăce strigoii, Sămbăta nainte de Înălțarea Domnului nu lucră nici bărbații nici femeile, ca să nu fie loviți de trănnet, ziua lui Vartolomei o lin de sărbătoare, pentru că atunci secând rădăcina la grâu, să nu sece rădăcina și altor plante; trei zile nainte și trei zile după Arhanghelul Mihail serbează muerile, ca să nu mănănce lupii oile.

In Cebza muerile țin toate sărbătorile păgâne însemnate în călindar cu cruce neagră; la 15 Februarie țin sărbătorearea moșilor, întâia săptămână a postului paștilor nu lucră, ca să nu le calce caii lui Sântoader, la 12 mai țin o sărbătoare, ca să nu fie lovite de treznet, 3 zile nainte și 3 zile după începutul postului crăciunului nu lucră, cu să nu mănăce lupii oile, dela paști până la Rusale nu lucră joile, ca să nu bată peatra hotarul.

In Cerna, Marți și Mercuri după paști, apoi Marți și Mercuri după Duminica Tomii nu lucră muerile, ca să le păzească D-zeu de rele, întreaga întâia săptămână din postul paștilor nu lucră, ca să nu le calce caii lui Sântoader; ziua nainte de Sântul-George nu lucră ca să nu sece laptele la vaci, ziua lui Vartolomei o țin pentru că seacă rădăcina la grâu; la 12 și 21 Iulie nu lucră ca să nu fie lovite de tresnet; la 4 Decembrie nu lucră pentru sănătatea vitelor.

In Foager țin muerile toate sărbătorile înșirate mai sus, tot pentru ca să nu fie lovite de tresnet, și nu le calce caii lui Sântoader, să nu bată peatre hotarul, să fie scutite de foc, să fie păzite de rele și de strigoii; afară de acestea mai țin încă și toate sărbătorile păgâne însemnate în călindar cu cruce neagră.

In Jebel țin muerile sărbători păgâne ca să nu mănăce lupii oile, să nu bată pe tra grăul, să nu sece laptele la vaci, să nu fie lovite de tresnet, să nu le calce caii lui Sântoader, să nu le lovească relele, să nu le mănăce strigoii; afară de acestea mai țin sărbătorearea lui Vartolomei a Sântei Margita, a Sântului Toma a Sântului Andrei, a Sântei Savița, a Sântei Barbura și-a Sântului Iguat.

In Murani, Petroman, Feni, Chișoda, Sântmihail român, Mănaștur, Si-

nersig e prostia și mai mare; de exemplu în Sinersig la 24 Februarie nu lucră muierile, pentru-că cine lucră în ziua aceasta, acela i se umfă mâinile; la 9 Martie în ziua Sfinților nu lucră, pentru că cine lucră în ziua aceasta, aceea n'are noroc, în ziua aceasta mai dau de pomană, turte pogăci și ulcioare; la 27 Aprilie în ziua mucenicului „Simion” și la 13 Iulie în ziua Săntei-Margita nu lucră nici bărbaii nici femeile, ca să nu bată peatra hotarul; la 1 Mai în ziua prorocului „Ieremie”, la 17 Iulie în ziua Săntei-Marina și la 22 Iulie în ziua Săntei-Magdalena nu lucră nici bărbaii nici femeile, ca să nu li trăznoască Dumnezeu; la 8 Iulie în ziua Mucenicului „Pantelie” nu lucră muierile, ca se zice că Pantelie e frate cu Săntul Ilie și li poate feri de peatră, la 1 August în ziua mucenicului Macavei nu lucră muierile, ca să le țină Dumnezeu sănătoase, cine lucră în ziua aceasta, aceea nu scapă de boale, la 23 Septembrie în ziua lui Lucian și la 16 Septembrie în ziua apostolului Andrei nu lucră, ca să nu mănce lupii oile; țin la 4 Decembrie ziua mucenicului Varnava, la 5 Decembrie ziua prorocului Sava, la 24 Decembrie ziua lui Ignat, la 16 Ianuarie ziua Săntului-Petru de iarnă; întreaga întâia săptămână în postul paștilor nu lucră, ca să nu le calce caii lui Sănt-Toader, Joia după paști și Joia înainte de Săntul-Petru nu lucră, că acestea sunt Joile verzi. Dar se și vede binecuvântarea acestor sărbători pe bieții români din Sinersig, sunt uscați de săraci.

Tot așa mai departe, dacă mergem din sat în sat, sărbătorile muerești nu mai au sfârșit; trebuie să însemnez, că sărbătorile superstițioase contra treznetului și ziua lui Vartolomei, când seacă rădăcina la grâu, mai în toate satele le țin și bărbaii.

Acum dacă luăm în socotință 52 de Dumineci și cele multe sărbători bisericesti, apoi sărbătorile păgâne și superstițioase, putem sigur zice că poporul nostru a treia parte din an o petrece în trândăvie, perde fără nici un folos ce e mai scump, adevărat timpul; aceasta iuprejurare în mare parte este izvorul din care vine sărăcia popoului nostru.

Acum dacă mai luăm în considerare, că poporul român pe teritoriul despărțământului Timișoara se ocupă numai cu agricultura, adevărat cu lucrarea pământului, pentru care ocupațiune în lunile lui Decembrie, Ianuarie și Februarie e foarte puțin ori mai nimic de lucru — putem zice, că poporul nostru lucră cu mult prea puțin, decât e de lipsă, ca să poată trăi și să se poată susține aici între altele po-

poare cu mult mai muncitoare și mai deștepte.

Pe teritoriul despărțământului Timișoara nu sunt munți, nu sunt păduri, nu sunt lupi; puținii oameni vor fi văzuți lupi, doar în vre-o menajerie, și totuși țin sărbătoarele, ca să nu mănce lupii oile; nici o muere n'a fost călcată de caii lui Sănt-Toader, nici o muere n'a fost muncată de strigoi, și totuși muierile țin de sărbători, ca să nu le calce caii lui Sănt-Toader, și ca să nu le mănce strigoi; a mai văzut lumea unde-va o astfel de prostie românească?

Nu cu sărbători să împedecă secarea laptelui la vacă, ci vaca trebuie bine grijită și nutrită, atunci nu-i va seca laptele; nu cu ținere de sărbători să împedecă boalele și relele, ci omul trebuie să fie bine înbrăcat, bine nutrit, și curtea lui trebuie curată ținută, atunci se vor țări boalele; o cadă de scaldat în casă pentru sănătate mai mult ar plăti decât toate sărbătorile muerești.

Acum să vedem cari sunt relele și necazurile ce au dat preste bieții români, tocmai pentru că țin multe sărbători și perd mult timp fără folos: iacă ce-s următoarele responsuri:

În *Sipet* înainte de 50 de ani tot pământul urbarial cam 6000 de iughere catastrale a fost proprietatea românilor, din acest pământ au pierdut până acum la strein cam 1000 de iughere, adevărat a șasa parte.

În *Sacoșul-Turcesc* înainte de 50 de ani întreg hotarul urbarial cam 4000 de iughere a fost al românilor, până acum au pierdut la străini 1200 de iughere.

În *Jadant* înainte de 50 de ani întreg hotarul urbarial, cam 3200 de iughere a fost al românilor, până acum au pierdut aproape două părți la străini români mai au acum ceva mai bine decât a treia parte.

În *Cebza* înainte de 50 de ani întreg hotarul urbarial 5600 de iughere a fost al românilor, până acum au pierdut la străini 23000 de iughere. (Va urma).

In atențiunea Ven. Consistor Arădan și stimatului corp didactic.

După-cum știm, corpul didactic, de sub jurisdicțiunea ori cărui Consistor își are reuniunea sa, și de sub ori care protopopiat conferința sa.

Așa și noi de sub consistorul și protopopiatul Orăzii am avut anul trecut. Du-

rosos trebuie să mă exprim, că la mulți colegi și mai ales colegi tineri, nu le zace la inimă aceste adunări generale respective reuniuni și conferințe.

Nu vreau să spun numele lor dar nu pot trece cu vederea se nu zic că de 3—4 ani ce au lăsat băncile școlii nici măcar la o conferință n'au luat parte și atunci dar cum ne vor cultiva cum vom învăța în viață.

Oh! de am înțelege toți folosul reuniunilor și-a conferințelor cu pași repezi neam grăbi a le cerceta, căci e rău ane mării numai la ce am învățat în băncile școlii și a nu ceti nici măcar o foaie românească cu puțin ne alegem la urmă.

Reuniunile și conferințele le putem privi ca niște cursuri filosofice pentru noi, pentru-că acolo ne combatem slăbiciunile ce le avem ca astfel să putem lumina și mai bine poporul.

Dacă însă nu vom lua parte la reuniuni și conferințe nu vom ceti ziare suntem pierduți, căci pe urmă numai ne timpim; se află colegi tineri cari desprățesc zările numai cetește nimic, căci dacă ziar nu-și abonează cu atât mai virtos nu-și va procura cărți didactice din care să mai cetească; cu regret trebuie să afirm că unul ca acela se va mărgini pe lângă ce a învățat în școală, însă trebuie să știm că pentru om viața e o școală.

Nu numai să nu luăm parte la reuniunile și conferințele noastre cari le avem odată pe an ci din contră să rugăm pe Ven. Consistor ca să întrevină că barem conferința cel puțin de 3—4 ori pe an se avem, ear pe acel stimat colegi cărora nu-le place a le cerceta și a conveni cu ceilalți colegi ai lor li scârbă să fie pedepsiți cu o amendă oare care, să nu se mai însemne numai tot ca absent.

Mai ales noi de sub jurisdicțiunea Consistorului orădan trebuie se avem interes față de adunarea generală și conferința ce o vom avea în acest an, căci doar numai a noastră reuniune e fără statut și pentru-că lucră de 8 ani.

Sper deci ca atât la reuniune cât și la conferință ne vom prezenta toți.

Sus dar inimile că timpul e suprem.

Ch.-Tarian, 17/6 1903.

Ioan Abrudan,
Invetator.

Din viața noastră.

Cetind cineva vorbele de mai sus, va presupune că ar fi să se spună ceva istoria despre traiul nostru fie din present, fie din trecut după provincie ori țările întregi. Și

va murmura în necaz, că cu totul altceva e în discuție.

Nu o zic aceasta pentru-că nu ar fi lipsă să se facă, — căci, Doamne! multe am avea de observat, multe am avea de zis și de cores în viața noastră românească, dar fiindcă omul face viața și viața se continuă — schimbându-se în diferite forme — fără vrerea omului, mai este este timp de îndreptare.

Avem însă altceva, comori care dispar, faruri cari se sting, per de vreme, dar de soarte vitregă fără o natura s'o nimicească prin elementele sale ci de voia oamenilor ambițioși cari ar vrea ca numai ei să trăiască...!

Înainte cu ani de zile, se discuta chestiunea, că în ce chip să se facă istoricul comunelor și al diferitelor familii, că așa, — cât de cât — să avem barem în lumina palidă o iconă din viața noastră. Alte ocupațiuni au atras însă privirea și interesul dela acest lucru. Timpul a fost absorbit cu alte lucrări poate tot așa de interesante, dar nu așa de prețioase ca despre cea care s'a vorbit să se pună în lucrare.

Acum în timpul din urmă ear s'au atras atențiunea, că ar fi bine — ba mi se pare că s'a și scris premii — pentru lucrarea a diferite monograme de comitate. Lucru foarte bun, decât să nu fie greșit, căci monografiile nu se fac sezând la masă, ci culegând date și tradiții, adunând obiceiuri și credințe din diferite comune și numai după aceea răscolind pravul din arhivele comitatelor și ale feudalilor, unde a bună seama, că se vor afla documente privitoare la ființa și trecutul vieții noastre naționale.

Ar fi bine că de tot minuțios să se cercce că de unde provine numele cutărui comitate, comuna cu deal sau vale.

Vedem, — de cumva ne-am ocupat cu astfel de lucrări, — cum comunele și hotarele lor cari sunt așezate pe dealurile și pe sub poalele carpaților — cari formează trelunghiu în ținutul românesc, — toate poartă numiri românești, până când comunele din lăuntru trelunghiului (câmpia Ardealului) și din afară (șesul Ungariei și României) au numiri străine. De unde acestea și cum s'a format?

Dacă fiecare în timp liber — de ocupațiune serioasă — s'ar ocupa și cu altfel de lucruri scriind cât de

Convenire colegială.

Beiușul după zece ani. — Zile de sărbătoare.

I.

Tot ceea-ce făcea Eugen acas', făceam și eu: cu călindarul în mână, țiam cu sete zi după zi, săptămână după săptămână foile, pentru ca să pot gusta și să pot trăi întreagă bucuria revederii noastre, după zece ani dela depunerea examenului de maturitate în gimnaziul din Beiuș.

Trăind așa, filă cu filă, veselele ori tristele foite din cartea vieții, nu luasem seama, sărmanit de noi, că ne îndepărțăm binisor de viața sênină și svânturată de student...

Era însă bine că aveam preocupăția asta, astfel grijile multe, ce copleșesc pe om în proza vieții, ne răpiau ori-ce forță de a mai ținde și spre aduceri aminte de frații sbrătoarelor vremi fericeite...

În sfârșit sosese și săptămâna cu zisa sorocită: 20 Iunie 1903.

Legăți cu vorba de onoare toți aceia, cari am trecut prin proba de foc, botezată maturitate și am iscălit „obligamentul” făcut la 20 Iunie 1893, credeam că vor fi pe drumul de glorie: hotărâți a trece peste toate pedecile mărunte, spre a se achita de datoria morală și de datoria dragostei colegiale, veseli așteptându-și frații de odinioară!

Și cu gândul acesta hrănit și încălzit, rog pe stimabila Coastă și dulcea nevastă, să-și aranjeze lucrurile așa fel, ca să mă pot prezenta după toate formele la mărtea zi de convenire din Beiuș.

— Ba că nu știe ce-o fi cu drumul, — e departe și prin locuri necunoscute nu-i vine să meargă; toți din toate părțile o să ne critice ca pe niște „Land pomaranzen” și câte chichite și chițbușuri proprii damicelelor, până ce c'o vorbă rugătoare și c'o sărutare li țiam apa dela moară: s'o fi înfricat de acum cu ielele și strigol, n'ar fi fost chip să nu vie cu mine.

Așa s'a și întâmplat. Planurile uriașe puse la cale; pregătita corfa cu hainele, în ziua de 19 Iunie, ne așternem drumului. Soțioara nu-mi mai da răgaz cu întrebările, ce-i pe acolo, ce sate să ved pe dincolo, pe când eu răspundeam în dot perf, anume să mă lase în voia gândurilor și amintirilor din trecut...

Când văzu așa, — că are firea să-mi cunoască gândurile — să mulțumi să-și culeagă singură impresiile din natura mândră, ce ne încungiura, și fiecare cu lumea gândurilor sale tulburate cadentat de urnital roatelor trenului și de vorbele pasagerilor, înaintam spre ținta călătoriei noastre.

II.

Până la Cermeiu nici un incident. Visam întreaga panoramă a zilelor din tinerețe. Când auziram: „Csermó”, — repede ne luarăm calabalicul, o trăsură și până la Dimitrie Popovici, prietinel celei mai fragede mele copilă.

Ne-am cunoscut în Lipova, băești de cl. I. civilă și am rămas necontentit prietini dragi.

Pe cale, soțioara își manifesta bucuria

sufletului, că vede un loc asemănător cu părțile locului său natal. Ajunși la „Mitrea” întrebăm pe-o servitoare: Acasă-i domnul părinte? Va veni îndată, merg să vestesc că ne-au sosit oaspeți.

Era în grădină. Tocmai venise dela holde. S'a bucurat foarte când a văzut că cine, de unde, și cum de am venit oaspeți la casa lui.

L-am rugat să ne caute trăsura până la Șoim. Mă opresc la acest cuvânt. Îi voui ține minte până mor. Mi-a sădit cu multă grijă fratele Ghiță, azi profesor de teologie în Arad. Adevărat cum e cu Ghiță: li scriu, avisându-l, că în datul amintit în foiașă aceasta, să vie și dinșul la convenire. Îl întreb tot-odată, ca bihorean ce este, să-mi spue, pe unde ar fi mai convenabilă calea, din punctul de vedere al punctel mai subțiri. Gentil, ca de obicei, Ghiță al meu răspunde numai decât.

E supărat foc, spune în scrisoare, că din pricina examenelor perde o „mult scump” ocazie de a-și revedea colegii. Ne propune să amlcăm pe alt termin și-mi indică drumul cel mai lesnicios: Pâncota—Cermeiu—Șoim—Beiuș. Câteva stafi până la Beiuș! Bravo, primesc. Ajung la Mitrea și-l povestesc istoria drumului și noima vișitei. — El tace. Bag de seamă că e ceva la mijloc, dar vine biserica, puțintică gustare, și ca un călător ce se respectă, nu zic ba, nici când să înghiț, nici când să imbuc bunătațile de pe masă. Mergem noi, la grădina casinel, ședeam la umbră minunată, cu neșă gustăm parfumul ce exală

din „teit sfinți” al lui Eminescu și vorbim multe de toate, de călătorie nici un cuvânt. Nu înțipiem; Mitrea scoate cheile din puicul unei mese și zice: haid să vă arăt și biserica. Intrăm în casa Domnului cu respectul și evlavia, ce trebuie să cuprindă pe tot creștinul. Ne pare bine, că ni-s'a dat privileg să vedem o biserică drăguță, lucrată în chip inteligent — de un bun pictor bănățean. Intrăm, preoții amândoi în altar. Sărutăm sfântul prestol și apoi cu o mulțumire ce ni-se așează dulceagă în suflete eșim. Pe cale, sic lui Mitrea! Ian ascultă, frate, am plecat îndată din Cermeiu, cum îți spuneam când am venit. Ingrijeste li bun, să avem o trăsură, ca să ajungem la vreme întrenul gara din Șoim.

Bine, bucuros, răspunde, apoi face lăcrăși, și cu o istețime abea observată, trece la altă chestie. Bănuiam eu ceva, însă nu găsesc că poate fi lucru grav. Ajungem acasă. — Ni-se pregătesc ameazul. Măncăm și bem voioși, discutând asupra unor treburi bisericesti și naționale. Mitrea, după cafea, în cele din urmă ese cu farba... O cale urtă, de care nu cred să mai fi văzut în viață, eată calea ce-o să aveți până la Șoim cu trăsura.

— Că Ciuhanda mi-a zis să viu pe aici — răspund eu.

— Sigur nu va fi știut că vii, și cu doamna...

— Dar acum ce-am face să plecăm, trăsura am câștigat. Dacă săboviți cât de puțin, să zic numai 1/2 oră, nu cred să ajungeți la Șoim. E cale grea și a ploat mult

puțin despre comuna s'a ce comoară națională s'ar aduna? Numai puțină bunăvoință de ar fi, și s'ar putea.

După ce — încă înainte cu 6 ani — am scris monografia comunei Măderat, care e în posesia Asociației Aradane p. c. p. român mi-a atras atențiunea capitolul referitor la locuitorii și numele lor cercându-le originea, am ajuns să constatez, că numele de familie sunt, derivate: din nume de botez precum sunt:

Blășiu (din latinescul Blasius care rom. e Basiliu, Vasiliu), Cosma, Gligor (din Grigorie), Gabor (din Gavril), Lascu (din slavonul Vladislav), Mișuțiu (din Mișu și Mișaiu), Moga (?), Nisca (din Ana, Anișca), Pantea (din Pantilimon și Pantilie), Igna, Ignuța (din Iguat) Oprea, Stan, (dela Constantin, Costan), Stanca, Ștefan, Toma, Tomuța, Vancu (dela Ivancu, Ivan derivat din Ioan).

b) derivate dela națiune:
Aliman (Alleman-German), Sêrb, Neamț, Rus, Sas, și Tătar;

c) derivate dela localități ori ținuturi:
Ardelean (din Ardeal) Bulzan (d. Bulz), Buda, Crișan, Cocota, Curtean (din Curte), Codrean (din Codru), Hăl-măgean, Hotăran, Iercoșan (Iarcoș), Moțiu, Susan, Silindean, Sdrăpțan (din Sdrapț, con. în Hunedora), Ternovan și Zimbran (din Zimbru);

d) dela măestrie s'au ocupațiune:
Bărdan (dela bardă, bărdaș) Berariu, Morariu, Olariu, Pescariu, Săbău, Sîrtaru și Suci;

e) dela servitiu: Deac, Popa, Popescu. — Caprariu, Ciurdariu, Păcurariu, Jitariu;

f) dela însușiri: Gros, Grozav, Barbate, (dela Barbat) Roșu, Viteran, (dela veteranus);

g) din băjocura: Babă, Bitang, Corhei, Coș, Lup;

h) dela străini: Bogdan, Bojă, Btr (br), Domocos, Draț, Istoc, Holochi, Mara, Plav, Pribac, Jigovan, și Misca;

i) din provenire necunoscută: Braiț, Borza, Corcoșe, Chișore, Dehelean, Mehelean, Selecutean, Galde, nu cumva de Gal?, Petica Herbei, Motorca, Frațilă, Tereu, Urlea și Zigrășan.

Acestate sunt numai dintr'o comună. Câte alte vor fi în alte comune, între cari vom afla nume istorice de valoare?

În urma acestora mi-a venit să meditez de unde avem s. es. numai în ținutul Arad, grupe de conume

care se finesc în aceeași silabă, — cum sunt: Berindia, Govașdia, Chi-sindia, Silindia, Vărădia, apoi Cladova, Milova, Lîpova, Berzova, Dumbrava, și cum sunt: Bătuția, Căpruția, Giu-liția, Dumbravița, și la urmă. Covă-sinți, Belotinți, Chesinți și altele.

Îmi permit deci, ca să atrag atențiunea bărbatilor nostri de studiu pe cum și a acelor care și din (di-stragere) se ocupă cu astfel de chestiuni ca să studieze diferitele no-menclaturi și apoi să se pronunțe că apoi și noi, cei mai slabi să ne în-tărim în credință și putere.

P. Vancu.

Examene.

Rășnov, comit. Brașov.

În 8/21 Iunie v. a. c. s'a ținut examenul de vară la școala elementară rom. gr. or. din Rășnov. Examenul s'a ținut în spațioasa biserică, neavând școala sală pentru astfel de festivități.

De față era mult public de ambe sexe din loc, ear streinut am observat doi învățători sași din loc și B. Bude învățător în Zărnești, Dl Onciof comptabil la „Albina din Brașov.

Examenul a fost presidat de Dl administrator preot, Iuliu Dan din Zărnești. La orele 2 p. m. s'a început examenul cu el I paralelă de fetițe. Învățător zelosul R. Cristolovean.

Copilele la toate întrebările au răspuns precis și cu voce înaltă.

Rășnovenii pot fi mândri cu un astfel de învățător ear Consistoriul ar trebui ca pe astfel de învățători să-i premieze.

De închiere s'au cântat 2 cântări foarte potrivite. S'au putut observa tactul și înțelegerea conducere a învățătorului.

A urmat apoi clasa I de băieți paralelă tinăral învățător Iosif Renghea.

Cl. II. an. II de școală, băieți și fete, Inv. G. Rutnar. Prezenți la vre o 70 școlari. Răspunsuri clare și cu inimă. Din răspunsurile tuturor elevilor s'a putut observa silința învățătorului.

Cl. III. anul III. mixtă Inv. V. Bude. Aici ear din răspunsurile elevilor s'a putut vedea ordinea și zelul Inv. în instruire. Mare silință și-a dat Inv. în instruirea cântărilor. În toate clasele s'au cântat, dar aici s'au executat cântări în 2 voci, curat și exact.

Cl. IV anit IV, V și VI de școală (mixt), Inv. B. Tipeț.

S'au examinat aproape din toate studiile, răspunzând toți elevii destul de bine.

Declamări încă au fost în toate clasele. În cl. I. fetițe s'au declamat vre o 8 poezioare cu un adevărat ton declamatoric. Iși era mai mare dragul să asculte pe micile copile rostind poeziile cu atâta precisiune și prezență de spirit. În clasa I. băieți au recitat niște poezii, cari numai declamate nu erau. Ausindule, mi a venit în minte jocul Irozilor, cari de multe ori nici ideie

n'au, de aceea ce zic. Cl. II. s'a rostit un dialog între un elev și o elevă. Cl. III. s'a recitat un trilog între 3 eleve tractând despre buna înțelegere. A fost recitat bine și mult spirit. Însă a fost cam lung pentru cl. II. Cl. IV. s'a recit earși un trilog, rostit de 3 elevi, tratând despre școală și meserii. Acesta încă a reușit destul de bine, numai că nu a fost tocmai potrivit pentru copii, și mai mult era pentru bărbai, trebuind în multe locuri copiii să se plângă că are prea mulți copii și n'are cu ce-i lăzestra.

În general luat examenul din Rășnov a reușit de tot bine, încât ar fi luat ca model, ear elevii eșiți din Rășnov fără excepție sunt primiți în cl. I. reală și gimnasiaală din Brașov, ear nu ca înainte de asta cu vre-o 7-6 ani, când elevii din cl. IV. abia erau primiți în Brașov în cl. III. normală și nici odată în cl. IV normală.

Rășnovenii! Cinstiți și iubiți pe bunii vostri învățători! Căci harnicii oamnei aveți ca puține comune din Arhidieceasă.

Cea mai bună răsplătă față de omul harnic este numai recunoștința.

Un asistent.

Dela sate.

Inmormântarea matroanei preotese Maria Fizeșan în Comloșul-mare. Când ne reamintim viața și faptele creștinești ale evlavioaselor preotese de mai înainte, numai atunci ne dăm seamă de marea pierdere ce a îndurat neamul prin trecerea lor din viață.

Maria Fizeșan, văduva preotese a preotului Pavel Fizeșan din Toracul-mic — care de mai mulți ani se afla la ginerele ei prea on. domu protopresbiter Paul Miulescu în Comloșul-mare — a fost o floare, în cununa aleasă a preoteselor române din Banat; distingându-se prin sentimentele-i creștine umane, prin o inimă nobilă și deosebit prin iubirea de neam și biserică. Ea a dat națiunei pe doamna-flică, prea on. doamna Adelaida Miulescu înfăcărata româncă și buna creștină.

Decedata a răposat Marți în 3/16 Iunie la 4 ore a. m. și a fost inmormântată cu rară pompă Mercuri în 4/17 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în cimiterul sudic din B.-Comloș.

Prohodul l-a servit preoții: Andrei Fizeșan, (Pesac); Vincențiu Petroviciu, (Toracul-mic); Terențiu Oprean, (Cenad); Silviu Bichicean, (Nerău) Ioan Popoviciu, (Sân-Miclăușul-mare); George Bălan și Mi-haiu Păcățan din B.-Comloș.

Răspunsurile funebrele le-a executat. corul învățătorilor compus din Atanasiu Lipovan și Antoniu Minișan din Sân-Miclăuș, Enanuil Barbulescu și Aureliu Micloși din Pesac, Savu Miescu și Petru Baran din

Nerău, Ilie Groza, Nicolau Popoviciu, George Stefanovici, Iosif Grozescu și Petru Craiovean din B.-Comloș.

Ducesa de San-Marco era reprezentată prin administratorul Anton Hanuss, comuna politică prin antistia comunala, precum și toate corporațiunile prin legitimiții și numeroșii lor reprezentanți. De asemenea a fost prea on. domn Dr. Laurian Luca, protopop gr-cat., toată întreligența din loc și jur, precum și o mulțime de dame și lume imensă de popor.

Cuvântul funebral l-a cetit în s. biserică preotul G. Bălan, ear în cimitir a vorbit foarte mișcător și pătrunzător ven. cumnat al răposatei, preotul Andrei Fizeșan din Pesac. După inmormântare a urmat pomeana creștină în casa prea on. ginere al răposatei.

Fie-ți țărina ușoară, ear intristatei fiice și ginere, deie-le bunul Dumnezeu țarie și mângăere.

Din Zarand.

„Răspuns unui amic al păcii“ din Munții Apuseni.

Nici chiar pana celui mai dexter scriitor din secolul luminilor n'ar fi în stare să descrie din ceva mic un lucru de mare valoare publică, ca un „amic al păcii“ din Munții Apuseni, care punându-se pe calapodul său de măiestru de-a ponegi persoana mea prin coloanele ziarului „Tribuna Poporului“.

De oare-ce, adănc mă simt vătămat prin nejustele lui frase umflute, vin pe această cale și mă rog de prea onorata Redacțiune a ziarului „Tribuna Poporului“, să binevoiască a-mi publica răspunsul ce-l dau „amicului păcii“ în estensiunea lui.

Amicul păcii ca sărit din minte are marea cutezanță de-a afirma, că parochia Valea-mare — până azi la venirea mea în Zarand — a fost una dintre cele mai liniștite parochii. Amice! știu sigur, că de naștere ești din comuna Șohodol, din care și parochia Valea-verde formează parte. Dar amice îndrăzneț — nu-ți aduci aminte și nu știi, că pe timpul marelui mitropolit Andreiu Baron de Șaguna, pării tele acelei comune Dimitrie Necșa la arătarea crâsnicului Șortan Nicolae, a fost silit să meargă la Sibiu să sâruțe mânil mitropolitului, și că a fost destituit din post și oficiul său pe timp de o lună, astfel că la sfintele Pași n'a putut îndeplini serviciul divin?

Dar sub conducerea preotului Petru Șortan n'a fost continu ferbere timp de 20 ani, tot din cauza crâsnicului amintit,

Une-ori ajungi în 3-4, alte-ori și în 9 ore până acolo.

Trăsura gata, — ne luăm rămas bun și plecăm. Trecerea prin Coroiu, Nosad și până la Șoim a fost asemănătoare ostașilor biruiți, trecând pe sub furci...

Dramul gloduros, trăsura sbura dintr'un colț într'altul în tot minutul amenințând cu răsturnare. Când să ne apropiem de Urad, pe un pripor de pșdure, dăm să ne coborâm încetisor. — Viziunile uitase, lanțurile de împedecat roatele, acasă. Iși frângea mâinile că ce să ne facem acum, că nu putem merge. Când de odată ca din povești, apare un fecior c'un car, venind spre noi. Omul nostru căpătă o idee. Pleacă repede în calea feciorului, îl roagă desnașdejduit să-i împumute numai până la poala dealului lanțului, și bunul român, cum să nu-și scoată fratele din belea? Repede sare din car, desleagă lanțurile, îi ajută să oprească 2 roate la trăsura noastră și pornește cu noi, de ajutor, până să măntuim cu priporul. Nu ne văzuse nici odată și nici măcar nu s'a gândit că oare da-le-oi, nu le-oi da? Ear când ne scoase la loc mai de doamne și văzurăm că nu mai e nevoie de lanțuri, și viziunii și noi i-am mulțumit din toată inima. Iluminat, ca de-o rază dumnezeiască, voios el sare ca o căprioară, se uită la noi, și zimbând îngerește, zice: „bucuros mă rog D-voastră, și să mergeți cu pace!“

Estă deci pentru-ce am zis, că n'am să uit Șoimul nici-odată: în calea grea și periculoasă, designată de un prieten bun,

reza geniului divin nu ne-a părăsit: s'a manifestat prin feciorul acesta cu carul!...

De aici înainte am și mers în pace, fără alt incident, până la Șoim.

La Șoim urcaram trenul și cum era seară, colegii ce veneau dinspre Oradea nu ne-au putut observa. Ajunși în Beius, prin lumea multă ce se cobora din tren, un glas de tot cunoscut îmi străbate la ureche: era l lui Eugen Ardelean... Mă bucurai și simții, că se găsește în companie cu alți prieteni. Obosit însă peste măsură de cale, am urcat repede o birjă și am închis dorul inimii... până a doua zi dimineața. Birjarului i-am dat ordin să mă ducă la Béla baci. (Va urma).

L'a sculat dela mâncare.

— Anecdota populară. —

Știe lumea — că boerul După prânz, după mâncare Mai fumează, se mai plimbă Sau de-î pare ziua mare Dă la umbră — la culcare.

Așa și Țiganul Bruma După prânz, — pe ne mâncate Ca să-și mai scurteze ziua, Haida și el la culcate.

Intins pe earbă ca un pașă Trage-o neică la visări!...

Dar'ce naiba! — căci Țiganul Nu-mi visa făr' de mâncări!

Aci poame la 'ndemână, Colea coșuri tot cu pite, Mai incoalea masa 'tinsă Tot cu repelițe fripte.

Ean'te uită! — peste cale În grădină la otel, Cum dă semu otelierul Ca să meargă pân' la el...

Ba că-î spune c'aici afă: Bere, vin, rachiu de frunte; Bonturi de cele scumpe. Ear' dacă mâncare cere:

Supă, sosuri pe plăcerea Ori friptură cu sălată; Ș'apoi pentru toate estea El nu cere nici o plată.

— „Auleo! aci-î de mine!“ — Zice Bruma în gândul lui „Domnule mâncatăș gura „Dăm' dară fripturi de pu!“.

Căi ai bate 'n palmi odată, Ce friptură! — ce sălată,

Dar ce vin, ba ce plăcinte 'I-s'azășă dinainte?

Na țî-o drace!! când să Inghită Când vrea gura să și-o unșă, — „Școală măi!“ — Țigana-î strigă — „O'al durmit destul, țî-ajungă.“

Trăsnet, fulger prin țigană, Ba scoli Brumo ș'o brumește Și mi-o 'nhață ș'o 'mbătește De tot satu'î răscolește!

— „Ce dai bre!! da ce-î cu tine!?“

„Mai întrebî, calce-te roata „Mai întrebî, că ce-î cu mine!?“ „D'apoi n'ai vîst orbătură „O'a era să mînc friptură!“

„Acum ține la cojoc „Dacă n'ai putut sta 'n loc!

„Când ai vîst că-'s la mâncare „Nici să nu mă fi mișcat „Până m'aș fi săturat, „Apoi să mă fi sculat.“

Emanuil Suci.

din care motiv pe mai multe rânduri părintele protopop din Câmpeni a eșit la fața locului pentru împăcirea poporului cu crâsnicul? Și apoi „amice” ai atâta obrăznicie în creierul său conturbat de nervozitate de-a susținea sus și tare, că comuna Valea-Verde numai după venirea mea e în liniște, și că până aci a fost în adevărată iubire frățască și în fine, că mersul bisericesc și școlar a mers strună înainte? Oare comunele vecine n-au cunoștință despre această parohie rămânând zicala „și voi sunteți ca Valenii-carbunari”. Eu susțin și pot și dovedi la vreme de lipsă, că mersul bisericesc și școlar în aceea comună e în cea mai deplorabilă stare — întocmai ca pe vremea lui Noe. — N'a fost poporul la înmormântarea preotului Petru Șartan în cea mai mare febră, din cauză că li-s'a denumit de administrator parochial N. Onețiu, în vreme ce eu încă nu eram preot.

Mai are impertinența „amicul păcii” de-a susținea, că părintele N. Onețiu e un om cât se poate de liniștit și plăcut la popor, și că sub a lui păstorie s'a regulat și marit într'un mod simțitor averea bisericească. Auzi vorba! dacă a mai grăit cine-va un neadevăr titanic ca „amicul păcii”, apoi fără îndoială amice ești primul mincinos fabulist.

Să-ți spun, cum apare d-lui de liniștit și plăcut înaintea poporului, dacă nu-ți cunoști pe părintele N. Onețiu. Nelinștea în sinul poporului s'a continuat progresiv îndată după moartea preotului, când în vara anului 1902 s'a ajuns punctul de culminare.

Destituind poporul pe crâsnic din postul său, părintele N. Onețiu fiind omul lui, a intentat proces contra alor opt oameni, și în anul 1902, a treia zi de Rusalii judecătoria din Abrud compusă dintr'un judecător, un fiscal 3 advocați și un scriitor a eșit la fața locului spre a cerceta cauza dintre popor și părintele N. Onețiu cu crâsnic. Ascultarea s'a făcut în jurul st. bisericii, mutându-se judecătoria cu masa după-cum se muta și umbra bisericii.

La urma unei ploii mai mici s'au retras în pridvorul st. bisericii, unde părintele Nicolae Onețiu împreună cu o mulțime de oameni au depus jurământul în fața Dumnezeescului altar. Mai pomenitu-sa unde-va un lucru ca acesta ca în parohia Valea-Verde sub conducerea părintelui N. Onețiu, sub a cărui păstorie afacerile bisericești să măresc în mod simțitor, după-cum afirmă „amicul păcii”! Și Doamne cum să măresc, dau înapoi tot ca racul! A intentat un al doilea proces contra alor patru oameni, pentru-că aceștia s'au dus prin sat să fună sfat la vre-o 2-3 case, că vezi Doamne — pe părintele N. Onețiu nu-1 mai pot suferi și le trebuie un alt administrator parochial. (Va urma).

Petrecerea de vară a meseriașilor noștri.

Sibiu, 22 Iunie 1903.

După munca îndelungată și obositoare, momentele de recreație sunt de natură de a-ți întări forțele și a te face să-ți câștigi nouă dispoziție pentru începerea și continuarea muncii. Reuniunea sodalilor noștri, această sentință neadormită a clasei noastre de mijloc, silință își da, să procure publicului și îndeosebi țăranului și meseriașilor ba, în nenumărate cazuri, chiar și păturei sus puse a societății noastre, momente de recreație și de înălțare sufletească în această viață destul de sbuciumată și prin aceasta a-1 face, ca după recreație cu atât mai mult zel să-și vadă și unul și altul de afacerile sale zilnice.

Producțiunea de Sâmbătă (20 Iunie n. c.) a Reuniunii, după programul său destul de bogat și variat, a fost și un fel de examen pentru o seamă de elevi din școala „dramatică” ce se face în ședințele lunare

literare, inițiate la stăruința presidentului Reuniunii a dlui Victor Tordășianu.

Public numeros din toate clasele sociale a asistat la această serbare, dorind cu toții să sprijinească, în mod și moral și material Reuniunea în năsuțele sale. Să știe, o parte a venitului curat al producțiunii, e merit pentru ajutorarea săracilor noștri la Crăciun.

Corurile dirijate cu pricepere de dl Candid Popa, au mărturisit despre ostenețele acestui dascăl, care s'a dedicat și el cultivării clasei noastre de mijloc. Mult au plăcut rolurile domnilor Ioan Ștanciu și Nicodem Rusu, dar corurile mixte încă n'au lăsat nimic de dorit. Multe din compoziții au fost de câte 2 ori cântate. Compozitorii noștri: Dima, Timoteiu Popovici, Flondor și Șorban și-au găsit admiratorii în numerosul auditor.

D-șoara Baciu și dl Axente, acești pricepuți, reprezentanți ai artei dramatice, prin declamațiunile lor au făcut cinste Reuniunii și și-au câștigat noi lauri la activul lor. Aplauze nenumărate și fără sfârșit au fost răeplăta lor binemeritată. Dl Axente, ne-a predat afară de program și anecdota „Lună ori soare” de Speranță și „Numai una” de Coșbuc.

Jocul animat și-a luat începutul la orele 10^{1/2} și a ținut în bună veselie până în zori de zi.

Pălăria „Dumnezeu vede”, dăruită de dibaciul măiestru compactor dl Petre Ilieș e purtată de presidentul Reuniunii dl Vic. Tordășianu, adaus din crucerii adunați frumusețea sumă de cor. 13 pe seama fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor noștri.

Laudă conducătorilor Reuniunii, laudă coriștilor și recunoștința publicului asistent.

Un caluser.

PARTEA ECONOMICĂ.

Stupăritul

Prelegere populară.

(Urmare).

Pela sfârșitul lui Iulie trebuie luate bine coșnițele și urdășurile strâmtate ca albinele să se poată mai ușor apăra de dușmanii străini cari caută pe acest timp a le fura mierea.

Imputinându-li-se pășunea de pe câmp, albinele încep ele și de ele a și fura unele dela altele mierea, adecă se fac răpitoare, ba și vespii dau năvala intrând cu puterea prin coșnițe furând miere.

Contra acestora punem în apăsare coșnițele sticle umplute de jumătate cu bere în amestec cu o lingură de miere. Albinele fug de mirul bierii, dar vespii intră în el unde mor cu grămada.

Pe la sfârșitul lui August cercetăm stupii, pe cei buni de ținut îi curățăm de viermi ce se prăsesc în jurul pereților coșnițelor, de fluturii și moliiile ce le vedem mereu umblând pe coșnițe silindu-se a intra înăuntru la miere și le lipim bine coșnițele, ear pe stupii mai slăbuți îi împreunăm dându-le miere dela cel puternic.

În coșnițele nobile lucrul acesta se face tare ușor. Stupilor tare buni cu multă populație li-se lasă 10-20 clgr. ear celor mai mici 6-8 clgr. miere, restul de miere se pune stupilor slăbuți. Și anume, în rândul dințaiu se pun faguri numai de jumătate cu miere, ear în al doilea tot faguri plin cu miere astupată. Vom avea grije ca faguri să nu fie cu căsuli de trântori.

În coșnițele ordinare împreunarea se face așa precum s'a spus la facerea roilor măestriți prin alungare ear nutrirea celor slăbuți se face dându-le pe un blidișel, faguri cu miere peste noapte, spre a o căra în fagurii lor.

Ca peste iarnă, să poată aerul străbate mai bine la albine, rețezăm fagurii în coșnițele, la cari fagurii ajung până jos, coșnițele le lipim bine și fiind de lipsă le acoperim cu ceva haine, ori punem otavă printre ele ca astfel să poată răbda contra frigului.

Folosul albinelor.

Albinele ne sunt foarte folositoare prin mierea și ceara ce ni-o dau an de an. Cu cât știm să le grijim și ajutam mai bine în lucrarea lor cu atât mai mult folos ne aduc. Toată dibacia stă în aceea de a avea albinele pășunit bun cât mai aproape de de stupină. Căci cu cât ele găsesc miere mai aproape de stupină cu atât mai mult folos ne aduc. Anume s'a constatat că albina culege mierea cu cea mai mare plăcere, la depărtarea de 1 mult 2 clgr. Albina zboară foarte iute că e în stare a percurge și 50 clgr. pe oră, dar dacă e silita și numai din depărtare de 3-4 clgr. să-și adune miere, puțin folos ne aduce, de-oarece în acest caz, de abia își adună atât, cu cât să poată trăi. Mai multa miere găsesc albinele, acolo unde se cultivă fânățele artificiale pe teren mai întins, ca trifoiu, lucernă, ș. a. Și sunt pomi și acăți mulți, și de cumva inul se cultivă în măsură mai mare cu atât mai bine le prilește albinelor asemenea localitate.

Stupii dela cari voim să recoltăm mierea mereu, avem să-i oprim cu totul dela roit dându-le de lucru încă din Maiu prin așezarea despărțemintelor, ori a cutiei pe coșniță spre a le umplea. Tot-odată vom avea grija ca casuliile de matcă tot mereu să le stricăm de pe faguri. Cât ce albinele umplu despărțemintele ori cutiile, recoltăm mierea și apoi le punem din nou. Ear recoltând un stup cu totul, lucru pe care-l fac stuparii mai ales toamna, nu omorăm albinele pe cum de obicei fac toți ei, le strămutam la ceilalți stupi ce-i ținem pe viitor.

Mierea o stoarcem din faguri cu o mașină anume făcută, ori apoi în lipsa acesteia, după-ce încălzim fagurii puțin la foc în stoarcem cu mâinile. Având însă faguri mai mulți cu miere, ne vom face noi înșine mașină de stors*, la casă ca nu ne dăm mâna a ne cumpăra una gata. (Va urma).

Convocare.

Cu convocare la §. 41 din statute prin aceasta convocăm adunarea generală a despărțemintului Bocșa a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român pe 19 Iulie st. n. la 10 ore a m. în comuna Zorlentul-mare la care P. T. d. n. membrii, precum și alți iubitori și sprijinitori ai culturii poporului român sunt invitați a lua parte.

PROGRAMUL ADUNĂRII:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărțemintului.
2. Raportul anual al comitetului.
3. Censurarea socioților.
4. Stabilirea bugetului pe anul viitor.
5. Disertațiuni, cari trebuie insinuate biroului cel mult până la 15 Iulie 1903
6. Alegerea unui membru în comitet restul perioadului.
7. Alegerea a d-lor delegați la adunarea generală a asociațiunii.
8. Propuneri.

Bocșa-mont. în 28 Iunie, 1903.

Dr. Aurel Opresan,
director.

Ioan Marcu,
secretar.

Membrii fondatori, pe viață ordinari și ajutatori din despărțemintul Bistrița al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se convocă la adunarea cercuială pe ziua de 19 Iulie st. n. în comuna Lechința la orele 3 d. a. în sala cea mare a hotelului comunal.

* După „Cartea stupărilor.” de R. Simu.

ORDINEA DE ZI.

1. Deschiderea adunării prin președinte.
2. Inscrierea de membri noi și încasarea taxelor.
3. Raportul despre activitatea comitetului cercul.
4. Revisuirea rațiociniului pe 1902.
5. Statorirea bugetului pe 103.
6. Cetiarea disertațiunilor ce se vor prezenta cu 3 zile mai înainte la directorul despărțemintului.
7. Alegerea delegaților pentru adunarea generală dela Baia-mare.
8. Distribuirea unui premiu de 20 cor. în aur pentru sporul în stupărit.
9. Eventuale propuneri.
10. Închiderea adunării.

Se invită la această adunare mai ales poporul dela sate și toți doritorii de însușirea culturală a lui.

Din ședința comitetului cercual al despărțemintului, ținută în Bistrița în 20 Iunie 1902.

Dr. Gavril Tripou,
v. președinte.

Dr. V. Onișor,
secretar.

Mulțumită publică.

Omul nu se naște perfect, dar poartă în sine germele binelui și al răului.

Prin educație lucrăm neîncetat ca să d-șvoltăm pe unii și să înlucim pe ceilalți. Dar slăbiciunea omului mândru de rațiunea sa, însă ne-încrez în puterile sale, îl atrag mai mult către rău de cât către bine.

Iată de unde vine, că educațiunea este un lucru greu și foarte penibil fiind-că, persoanele chemate a o conduce, să țină-nesc mai totdeauna, în luptă d-șchisă cu înclinările rele ale elevilor pe cari voim a-i îndrepta.

De aci dar necesitatea de a aplica o pedeapsă pentru o greșală comisă sau de a da o recompensă pentru o faptă bună.

Aceste sunt motivele, cari îndeamnă pe Ioan Tuducescu, fruntașul între fruntașii dascălilor și pe „Murășanul” institut de credit, să dea un premiu de învățământ și cu moravuri bune. Sus-numiții au donat frumoase cărți elevilor din comuna noastră.

Toate aceste îndemnuri la muncă vor găsi, suntem convinși, zi de zi mai mult era în inima dascălilor, și silințele noastre vor aduce rodul așteptat.

Iar pentru poporul român est o pildă de iubire și jertfire pentru neam.

Primească binevoitorii donatori și pe această cale mulțumita noastră.

Giulița, 23 Iunie 1903

Simeon Neamțu,
inv.

Subscrisul aduc mulțumită și pe aceasta cale mult iubitorilor mei poporeni evlavioși Jgna George, Suziana Lazar, Mihai a Petru, Avram, Perian George a Ursului și junele Toma Janutu, cari la îndemnul meu au procurat materie de mătăsă frumoasă colorată pentru facerea unui rind de vestimente preoțești la biserica noastră gr. or. din loc, ear d-na văduva Valeria Gabor ca croitoare a procurat roitul de posomant aurit și le-au făcut, și în ziua S. Rusali le-am Sântit — și a doua zi am servit S. liturgie înăbrăit cu ele.

Deci pentru această facere de bine cu Sânta biserică mulțumesc sus numiților mei poporeni și pe aceasta cale — cu atât mai ales — căci doi dintrînșii, anume d-na V. Valeria Gabor și Jgna Georgie tot în aceasta lună au mai contribuit și la văruitul bisericii noastre din loc. — Deci atât acestora cât și celorlalți binefăcători le mulțumesc și rog pre bunul D-zeu săle primească facerea de bine și săi binecuvinteze cu viață lungă și fericită ca se mai poată face bine cu S. biserică, — deie D-zeu ca și alți creștini să le urmeze.

Trestia, în 27 Maiu 1903.

Petru Perian,
paroch.

Neubauer Manó

antreprenor de zidiri,

ARAD.

strada Kossuth (vis-à-vis de casarma honvezilor.)

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 411.

Am mai multe însărcinări pentru zidirea pivnițelor de vin cu cement și beton de fer, prin urmare îmi permit a atrage atențiunea onoratului public asupra acestui nou sistem de pivnițe foarte corespunzător.

Primesc spre efectuare

Pivnițe și buți de vin,

din cement-beton sistem cel mai nou, construcții din cement-beton, edificări turbina și jilip pe lângă prețuri favorabile, pe lângă garanță și condițiuni de plată ușoare.

La dorință escurg la fața locului.

Planuri și preliminară de spese fac gratuit.

1016 1-15

Cu distincă stimă:

NEUBAUER MANÓ.

Lumină de gaz-Acetylen.

Ne permitem a atrage atențiunea prea onoratului public asupra circularilor ministrului de interne reg. ung. Nr. 64792 și ministrului de comerț reg. ung. 48795 și 54969 cu privire la fabricarea gazului acetylen și la regularea manipulării gazului precum și asupra

Aparatului nostru de producție de gaz-acetylen

pregătit strict conform ordinațiilor legii și examinat de „Comisiunea de examinare a industriei de acetylen“, precum și patentat de oficiul reg. ung. de patente.

Părțile ei favorabile: manipularea cea mai simplă, prompta funcționare de sine, splendida lumină, arărgiament extraordinar de ieftin.

Pericolul exploziei exclus.

Îndeosebi e potrivit pentru a fi instalat în locuințe particulare atât în loc, cât și în provincie, precum și în casele din provincie, cafenele, castele, prăvălii etc. Ați aparatul, cât și lumina se poate ori când privi în atelierul meu din Arad, *Balhyányi-utca 17.*

Cu toată stimă:

1017 1-5

Daniel Dezső,
inginer.

Schaefer Richard,
lăcătuș.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăș, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuțele mai în fiesce care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad
Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 — 128

Asigurați contra furturilor prin spargere: banii și tot ce aveți de preț!

Asigurați contra grindinei: grâu, cucuruzul, secară, ovășul și toate plantele economice!

Asigurați contra focului: case, bucată, mobilă, vesmintă, mărfuri!

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

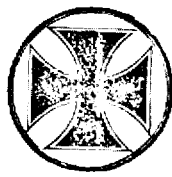
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tinitul de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, astma, tuzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceala la mână și picioare, slăbirea peste tot, reuma, podagră ischias, udului la pat, influența, inezomia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, care la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Însușirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenească binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, care pe de altă parte e cel mai bun seut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărilor, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedea aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro-magnetic prin deosebită-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și răspândit.

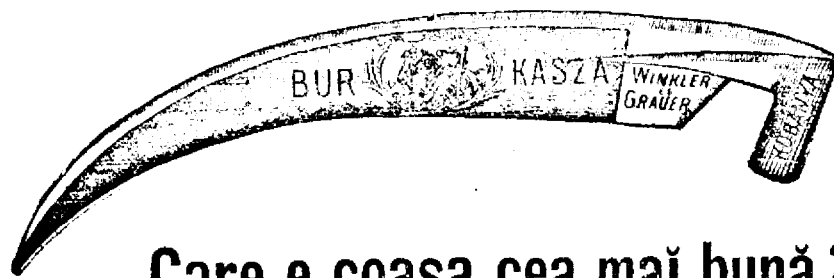
Chiar și ieftinătatea esttraordinară a crucei mele electro-magnetice o recomandă cu înțepire. 624 — 164

Prețul aparatului mare e Cor. 6.
folosibil la morburii învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.
folosibil numai la cept și la femeii de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și expedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Care e coasa cea mai bună?

Întreabă toți economii, la ce noi le răspundem din convingere

că cea mai bună coasă din lume

e coasa „Bur“ cu marca unui „Bur“ călare,

care e pregătită din oțelul cel mai fin și e așa pregătită, încât întrece toate coasele.

Adresa pentru Europa și America întreașă:

WINKLER ȘI GRAUER

Köbánya, Nr. 34.

Prețurile:		Prețurile:	
65 cm. lungă	1 fl. — er.	85 cm. lungă	1 fl. 20 cr.
70 „	1 „ 05 „	90 „	1 „ 30 „
75 „	1 „ 10 „	95 „	1 „ 35 „
80 „	1 „ 15 „	100 „	1 „ 40 „

La comanda de 5 bucăți se trimit franco. La comanda de 10 bucăți franco 1 coasă. Garanție deplină.

Noutate: Cute „Bur“ 25 cr., cute de Ammergan 15 cr.

Prețuri-curente ilustrate gratuit.

904 14-20